

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten:

- Gorinchem
- Hardinxveld-Giessendam
- Molenlanden
- Vijfheerenlanden

Inhoud

<u>1</u>	<u>Inleiding</u>	2
<u>2</u>	<u>Speerpunten 2024</u>	3
<u>3</u>	<u>Kerngegevens</u>	8
<u>4</u>	<u>Samenvatting</u>	9
4.1	<u>Begroting 2024 in één oogopslag</u>	9
4.2	<u>Tariefstelling 2024 voor gemeenten</u>	9
4.3	<u>Bevoorschotting (bijdragen) 2024 voor gemeenten</u>	11
<u>5</u>	<u>Programmabegroting</u>	12
5.1	<u>Begroting 2024 + meerjarenraming 2025 - 2027</u>	12
5.2	<u>Overhead</u>	17
5.3	<u>Vennootschapsbelasting</u>	17
5.4	<u>Onvoorzien</u>	17
5.5	<u>Beleidsindicator</u>	17
<u>6</u>	<u>Paragrafen</u>	18
6.1	<u>Weerstandsvermogen en risicobeheersing</u>	18
6.2	<u>Kapitaalgoederen</u>	20
6.3	<u>Financiering</u>	20
6.4	<u>Bedrijfsvoering: De schijf van Vijf</u>	23
6.5	<u>Bedrijfsvoering</u>	25
6.6	<u>Verbonden partijen</u>	27
<u>7</u>	<u>Financiële begroting</u>	28
7.1	<u>Uitgangspunten</u>	28
7.2	<u>Incidentele baten en lasten</u>	28
7.3	<u>Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</u>	29
7.4	<u>Investeringsprogramma</u>	29
	<u>Bijlage 1 Balans</u>	30
	<u>Bijlage 2 Overzicht reserves</u>	32
	<u>Bijlage 3 Overzicht leningen</u>	33
	<u>Bijlage 4 Voorziening groot onderhoud</u>	34
	<u>Bijlage 5 Overzicht van personele sterkte en loonkosten</u>	34
	<u>Bijlage 6 Taakvelden</u>	35

1 Inleiding

In juli 2021 kreeg Waardlanden de opdracht om de strategienota uit te voeren. De organisatie is met vol enthousiasme aan de slag gegaan om de gemeentelijke ambities te realiseren. Daarbij waren er wel forse uitdagingen. Allereerst was er de krapte op de arbeidsmarkt. Vacatures bleven erg lang open. Daardoor ontbrak de capaciteit om al het werk volgens planning uit te voeren. De oorlog in de Oekraïne leidde tot schaarste van goederen en inflatie. Het gebrek aan chips en voertuigonderdelen heeft ook negatieve invloed gehad op de planning. Dat duurt nu nog voort. Het is niet te verwachten dat dit probleem in 2024 opgelost zal zijn. Tenslotte stegen de lonen en brandstofkosten fors. Alle effecten hiervan zijn in de voorliggende begroting meegenomen.

De begroting van een gemeenschappelijke regeling wordt vroeg in het jaar opgesteld. Naast de wettelijk vastgelegde verplichting en termijnen, is het ook belangrijk dat gemeenten de uitkomsten in hun eigen begroting moeten kunnen verwerken. Maar aangezien er ook een zienswijzeprocedure is van 12 weken, valt het opstellen van een begroting samen met de jaarrekening van het voorgaand boekjaar. Dat betekent dat we vaak met aannames moeten werken. Zo is ten tijde van het opstellen van de begroting het cao-akkoord nog niet definitief bekrachtigd.

Ondanks alle onzekerheden menen wij dat deze begroting een goed beeld geeft van de verwachting voor 2024. De basis van de aannames is steeds de strategienota geweest, die door de vier gemeenteraden is vastgesteld. In deze begroting hebben wij onderscheid gemaakt tussen Vijfheerenlanden en de andere gemeenten. De gemeente Vijfheerenlanden heeft besloten de keuze voor diftar pas te maken na een evaluatie van de effecten van de eerste twee stappen van de strategienota. Voor Waardlanden betekent dat niet meer via het solidariteitsprincipe met gemeenten kan worden afgerekend.

In 2023 heeft Waardlanden een sterker profiel gekregen. Door de strategienota wordt nu ingezet op bewustwording en handhaving. Daardoor is Waardlanden veel zichtbaarder geworden in de wijken, sociale media en op scholen. Sinds 2020 organiseert de NVRD jaarlijks de Week van de Afvalhelden. Daar neemt Waardlanden actief aan deel. Voor onze medewerkers is de betrokkenheid en waardering van inwoners bij hun werk nog voelbaarder geworden. Met trots zetten we ons werk in 2024 door.

Gorinchem, april 2023

Hans van den Brule
directeur

2 Speerpunten 2024

In dit hoofdstuk gaan we in op de speerpunten van 2024.

1. Een nieuwe fase
2. De 'Schijf van vijf' van Waardlanden
3. De acties voor 2024

1. Een nieuwe fase

De besluiten van 2021: een keerpunt voor waardlanden

In juni 2021 hebben de gemeenteraden de strategienota vastgesteld. Hierin werd een vrij radicale beleidswijziging voorgesteld ten aanzien van afval en grondstoffen. Waar vroeger het beleid vrijwel volledig draaide om het verlenen van hoge service en kostenbeheersing werden nu stevige milieudoelstellingen centraal gesteld. Een onderdeel van de strategienota was de visie op de toekomst van de milieustraten.

De weg naar de nieuwe aanpak

In juli 2021 ontving de organisatie van Waardlanden van het bestuur de opdracht om de strategienota uit te voeren. Er werd ook groen licht gegeven voor een organisatieontwikkeling om dit mogelijk te maken. In juni werd tevens besloten tot de bouw van het Ecopark Groot-Ammers en in juli tot de oprichting van Kringloopplein Nieuw-Lekkerland.

Daarna begon een zware, maar ook boeiende en uitdagende periode voor de organisatie. Heel veel nieuwe medewerkers werden aangenomen om de nieuwe taken uit te voeren. Dat leidde ook tot veel interne mobiliteit.

Tegelijkertijd gebeurde er achter de schermen veel voorbereidend werk. Het aanpassen van computersystemen, administraties, telefooncentrale enzovoort is een grote inspanning, die voor inwoners onzichtbaar is. De plaatsing van de ondergrondse containers in de voormalige gemeente Vianen, het plaatsen van de GFE-behuizingen en het vervangen van alle containerhuisjes om er chiplezers in te plaatsen, waren evenzeer arbeidsintensieve trajecten. Deze werkzaamheden hebben veel aandacht van inwoners en media getrokken. Vooral wanneer de locaties van voorzieningen bepaald moeten worden, kunnen emoties hoog oplopen.

In 2023 zijn deze trajecten afgerond en kunnen inwoners gebruik gaan maken van deze nieuwe inzamelvoorzieningen. Hetzelfde gold voor de nieuwe gechipte minicontainers. Deze zijn in 2023 uitgeleverd. Alle voertuigen zijn aangepast om de chips te kunnen lezen. Uiteindelijk is alles in 2023 in gebruik genomen. Het jaar 2023 kan daarmee gezien worden als het jaar van de grootste veranderingen en het jaar waarin aanloopproblemen moesten worden opgelost.

Het oprichten van het Kringloopplein en het Ecopark heeft als een parallelproces hiernaast gelopen. Ze zijn in 2022 gebouwd en geopend. De doorlooptijd van de projecten was na besluitvorming kort. Het waren de eerste bouwprojecten van Waardlanden. Deze ervaringen zijn van grote waarde voor toekomstige projecten.

In 2023 zijn ook de teams Educatie en Toezicht & Handhaving van start gegaan. Dit waren nieuwe taken voor Waardlanden en die met nieuwe mensen worden opgestart. Het actief betrekken van scholen en het bestuurlijk handhaven door de inzamelorganisatie zijn bijzondere taken. Doorgaans doen alleen grotere gemeenten dit.

De projecten Kringloopplein en Ecopark en de nieuwe teams Educatie en Toezicht & Handhaving hebben landelijk veel aandacht getrokken. Nog voordat alle taken echt operationeel waren, kreeg Waardlanden het imago van trendsetter. Iets waar we erg trots op zijn.

Richtlijnen voor de aanpak in 2024

In 2024 gaan we een nieuwe fase in. We gaan naar een afronding van de strategienota.

- De belangrijkste ontwikkelstappen van de strategienota zijn gezet. Onze organisatie zal in de beheersfase moeten versterken. De nadruk heeft in 2022 en 2023 gelegen op het realiseren van voorzieningen en diensten voor inwoners. In 2024 zullen we de administratie moeten versterken. Belangrijk daarbij is dat de financiële beheersing en (beleids)analyse versterkt worden. Daarmee versterken we ook de regierol van de gemeenten.
- Nu de voorzieningen in de wijken op orde zijn, zal het accent sterk op bewustwording komen te liggen. We willen inwoners de voorzieningen optimaal laten gebruiken om zo de hoeveelheid afval, en restafval in het bijzonder, te verminderen. Daar waar nog verbeteringen mogelijk zijn, gaan we met de ideeën van inwoners aan de slag. Ook de relatie met onderwijsinstellingen kan nog worden versterkt.
- We zullen nog sterk moeten inzetten op de ontwikkeling van het circulaire netwerk. Een verdere daling van de hoeveelheid afval per inwoner vereist een gedrags-/cultuurverandering die niet alleen door Waardlanden tot stand kan worden gebracht. En dat hoeft ook helemaal niet. Steeds meer partners dragen actief bij aan duurzaamheid. We zullen de krachten van de partijen meer moeten bundelen. We merken dat veel partners een leidende of coördinerende rol van Waardlanden verwachten.
- De doorontwikkeling van de milieustraten heeft nu prioriteit in de veranderopgave. Vianen en Leerdam zijn nodig aan verbeteringen toe. Daarbij moeten de leerpunten van de realisatie van het Ecopark en het Kringloopplein ter harte worden genomen. De milieustraten kunnen een rol vervullen in het versterken van het circulaire netwerk.

2. De Schijf van vijf van Waardlanden

Inleiding

In de jaren 2022-2023 hebben we veel belangrijke koersdocumenten en plannen van aanpak vastgesteld. Vaak gaan ze over een specifieke deel van het beleid ten aanzien van de circulaire economie en een schone buitenruimte. Waardlanden heeft een strategienota vastgesteld en een visie op de toekomst van de milieustraten. Daarnaast is er een organisatie-ontwikkeltraject, zwerfafval-aanpak, project afvalvrije scholen en nog veel meer. Het is te verwachten dat niet iedereen de samenhang hiertussen ziet. Toch is die er wel. Hoe hangen deze initiatieven samen? En welke initiatieven ontbreken er nog?

Belangrijke documenten zijn:

- Strategienota 2021-2025 (WL, 2021)
- Een visie op de toekomst van milieustraten (WL, 2021)
- Studie circulair netwerk Waardlanden regio (WL, 2022)
- De jaarlijkse zwerfafvalplannen (WL, 2023)
- Inspiratiedocument Circulaire Ambachtcentra (o.a. RWS, VNG, 2022)
- Uitvoeringsprogramma VANG (o.a. RWS, VNG, 2022)

Om de samenhang inzichtelijk te maken hebben wij onze circulaire Schijf van Vijf ontwikkeld. We kennen de schijf van vijf van het voedingscentrum. De schijf geeft aan wat je moet eten om gezond te blijven. Het laat zien hoe je een gevarieerde maaltijd samenstelt.

Voor de circulaire economie geldt hetzelfde. We moeten veel stappen zetten om naar een gezonde balans tussen mens en aarde te gaan. Maar we moeten inzetten op meerdere aspecten te gelijk. Niet iedere maatregel hoeft alle schijven te bedienen. Tenslotte is iedere maatregel een onderdeel van het totale menu.

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

a) Het werken aan cultuurverandering

Om een circulaire economie te hebben zullen veel mensen op aarde hun consumptiegedrag dienen aan te passen. Wie op vakantie gaat naar het buitenland, ziet overal aandacht voor afvalscheiding en andere acties op het gebied van duurzaamheid. Voor ons betekent het dat we bewuster moeten gaan consumeren. Hebben we de producten echt nodig? Is er een duurzaam alternatief? Kan het ook tweedehands? Hoe koop ik zonder te veel verpakkingsmiddel? En als we een product niet meer nodig hebben moeten we het niet zomaar weggooien. Kan een ander het gebruiken? Kan het gerecycled worden? Voor steeds meer van onze inwoners zijn dit normale vragen. Ze leven steeds bewuster. Maar voor de meeste inwoners is het toch nog een flink gewenningsproces waar nog een langere tijd voor nodig is.

Onze thema's, die inwoners ondersteunen, zijn:

- Educatie op scholen (afvalvrije scholen)
- Duurzaamheidstips via (sociale) media
- Persoonlijk advies van onze milieucoaches
- Invoering van het recycletarief
- Handhaving van gedragsregels

b) Het geven van handelingsperspectieven

Van groot belang is dat wie duurzaam wil leven, ook duurzaam kan leven. Dat betekent dat inwoners gebruikte goederen kunnen kopen en verkopen. Dat ze materialen kunnen aanbieden voor hergebruik of hoogwaardige recycling, zonder dat ze hiervoor veel moeten rijden (en dus CO₂ produceren). En dat ze goede mogelijkheden hebben om afval te scheiden. Met vragen moeten ze eenvoudig ergens terecht kunnen. Wanneer dit allemaal beschikbaar is, kan de beschikbaarheid van niet-duurzame opties afnemen of zelfs stoppen.

Onze acties, die inwoners ondersteunen, zijn:

- Inzamelmiddelen voor de belangrijkste grondstofstromen aan huis
- Het beschikbaar hebben van een inzamelmogelijkheid van een groot aantal bijzondere grondstofstromen in de nabijheid
- Het stimuleren van kringloopwinkels
- Het beschikbaar hebben van een klantcontactcentrum
- Ondersteunen van zwerfafvalrapers

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

c) Stimuleren van ketensamenwerking

Steeds meer bedrijven willen duurzaam produceren en steeds meer consumenten willen duurzaam consumeren. Scholen, maatschappelijke organisaties en overheden besteden aandacht aan duurzaamheid. Maar hoe brengen we alle initiatieven en kennis bij elkaar? Gemeenten vervullen hierin een sleutelrol. Waardlanden zal ten aanzien van circulaire economie zich ontwikkelen tot kenniscentrum en proberen een schakel te zijn tussen iedereen die op zoek is naar partners. Hiervoor is door een studie al een mooie voorzet gedaan.

- Organiseren van het platform van kringloopwinkels
- Organiseren van kennisbijeenkomsten voor lokale partners
- Actieve samenwerking met Blauwzaam, het circulaire ondernemersplatform
- Actieve samenwerking met gemeenten en Avres ten aanzien van overige thema's

d) Circulair produceren

Een zeer belangrijke verantwoordelijkheid ligt bij producenten. Helaas nemen producenten te weinig verantwoordelijkheid voor de duurzaamheid van hun goederen. Goederen worden zo ontworpen dat de levensduur beperkt is of ze niet te repareren zijn. Er worden onnodig veel soorten plastics gebruikt. Om hierin verandering te brengen zijn acties van de Europese Unie noodzakelijk. En gelukkig zijn deze acties er. Ze staan in de zogenaamde Green Deal.

Ondanks de beperkte lokale bevoegdheden, zijn er wel degelijk mogelijkheden positief bij te dragen aan duurzamere goederen door producenten. Wanneer inwoners in hun rol als consumenten duurzame keuzes maken, gaan producenten hierop reageren. Dat is ook marktwerking.

Onze acties, die ondernemers ondersteunen, zijn:

- Het faciliteren van ondernemers en ideële initiatieven op het gebied van reparaties (b.v. repair café)
- Het ondersteunen van startups, gericht op circulair produceren
- Het organiseren van demontagehallen om meer herbruikbare materialen beschikbaar te hebben
- Uitvoeren van de UPV's (Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid)

e) De eigen organisatie

Waardlanden is regionaal een grote organisatie met veel voertuigen en inzamelmiddelen. Deze bedrijfsmiddelen moeten zo duurzaam mogelijk worden ingekocht en onderhouden. Dit is helaas geen eenvoudige opgave. Ook Waardlanden is afhankelijk van producenten, netwerkbeheerders enzovoort. Acties, die Waardlanden neemt/kan nemen zijn:

- Verduurzaming wagenpark
- Duurzame inzamelmiddelen
- Duurzaam gedrag medewerkers
- Circulair ontwerpen en bouwen van milieustraten

In 2022 en 2023 is vooral ingezet op de gedragsverandering en het bieden van handelingsperspectieven. Aan de andere thema's is wel gewerkt, maar er zijn nog veel kansen. In 2024 en verder kan het zwaartepunt hier sterker op liggen.

3. De acties voor 2024 en verder

- a) Het werken aan cultuurverandering
  - Doorzetten afvalvrije scholen
  - Communicatie over duurzaam leven (incl. afval scheiden) doorzetten

- b) Het geven van handelingsperspectieven
  - Betrouwbare dienstverlening aan huis continueren
  - Studie naar verbetering milieustraten in Leerdam en Vianen

- c) Stimuleren van ketensamenwerking
  - Omvormen van milieustraat Gorinchem tot circulair ambachtscentrum met lokale partners

- d) Circulair produceren
  - Organiseren van een demontagehal met partners
  - Meer inzet op duurzaam verwerken van afvalstromen (o.a. UPV)

- e) De eigen organisatie
  - Gebruik meest duurzame brandstof
  - Elektrische voertuigen en gereedschappen, indien mogelijk
  - Circulaire bedrijfsvoering op kantoor

3 Kerngegevens

Reinigingsdienst Waardlanden	Begroting 2024
Aantal huisaansluitingen	67.757
Tarieven voor gemeenten	
Afvalinzameling	€ 225,74
Verwerking incl diftar	€ 63,59
Verwerking excl diftar	€ 89,84
Financieel	
Omzet Waardlanden	25.729
Balans totaal	32.058
Eigen vermogen	917
Solvabiliteit (eigen vermogen)/Totaal vermogen	2,9%
Vaste activa/(eigen vermogen + leningen + voorzieningen)	0,96
Weerstandscapaciteit (=beschikbaar/benodigd) norm	0,64
Omslagrente	2,2%
% Overhead (kosten/omzet)	25,4%
Personeel	
Aantal FTE	124,0
Raming directe productiviteit buitendienst (incl. overwerk)	1.780
Gemiddeld loonsom	70.307
Gemiddeld loonsom buitendienst	64.777
Gemiddeld loonsom binnendienst	84.008
Ziekte verzuim (branche gemiddelde =10%)	9%

4 Samenvatting

4.1 Begroting 2024 in één oogopslag

In deze begroting zijn de bedragen afgerond op 1.000 euro tenzij anders vermeld.

	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
<i>Lasten -, baten +, bedragen x 1.000 euro</i>				
Totaal lasten	-25.729	-25.740	-25.942	-26.122
Totaal baten	25.729	25.740	25.942	26.122
Saldo van baten en lasten	0	0	0	0
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Saldo reserve mutaties	0	0	0	0
Begrotingsresultaat	0	0	0	0

4.2 Tariefstelling 2024 voor gemeenten

Door de invoering van Diftar ontstaat er een gedifferentieerd samengesteld tarief namelijk met en zonder Diftar. Het tarief voor de inzameling blijft in beide gevallen gelijk. Het verschil in het totaal tarief wordt bepaald door de kosten van afvalverwerking.

In de tabel wordt ook het effect van de nieuwe CAO voor ambtenaren (SGO) voor 2023 weergegeven. Het effect hiervan op het inzamel tarief 2023 is € 6,76.

Tariefstelling Afvalinzameling <i>In euro's</i>	Afval- inzameling	Afvalverwerking		Totaal	
		met Diftar	zonder Diftar	met Diftar	zonder Diftar
Tarief 2023	202,94	62,72	86,39	265,66	289,33
Tarief 2023 na correctie. CAO	209,70	62,72	86,39	272,42	296,09
Mutatie t.o.v. tarief 2023	22,81	0,87	3,45	23,67	26,26
Mutatie t.o.v. tarief 2023 na CAO correctie	16,05	0,87	3,45	16,91	19,50
Tarief 2024	225,74	63,59	89,84	289,33	315,59
% mutatie t.o.v. 2023	11%	1%	4%	9%	9%
% mutatie t.o.v. 2023 na CAO correctie	8%	1%	4%	6%	7%
Verskil met Diftar / zonder Diftar		-4%		-1%	

Om meer inzicht te geven in het verloop van het tarief, gaan wij eerst uit van het tarief voor het jaar 2023. Dit tarief, voor de inzameling, bedroeg € 202,94. De financiële gevolgen van de nieuwe CAO in 2023 zorgen voor een tariefstijging van € 6,76. Het tarief voor het jaar 2023 zal dan € 209,70 worden. Het verschil met het tarief 2024 bedraagt na deze correctie € 16,05. Waardoor wordt deze tariefstijging veroorzaakt? Voornamelijk door de uitbreiding van de formatie als gevolg van de invoering diftar. Alle mutaties zijn conform de vastgestelde strategienota van juni 2021. In de begroting 2023 waren niet alle kosten meegenomen. Door de bijgestelde planning van eind 2022 zal hiervoor geen volledige begrotingswijziging hoeven plaats vinden.

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële bijdrage voor 2024 per deelnemende gemeente met betrekking tot de afvalinzameling en de afvalverwerking. Daaronder een tabel met de percentages per gemeenten ten opzichte van de primaire begroting 2023.

Bijdragen Afvalinzameling <i>In euro's x 1.000</i>	Tarief	Totaal	Gorinchem	Hardinxveld-Giessendam	Molenlanden	Vijfheerenlanden
			met Diftar	met Diftar	met Diftar	zonder Diftar
Aansluitingen (<i>aantallen</i>)		67.757	17.856	7.424	17.742	24.735
Afvalinzameling	225,74	15.296	4.031	1.676	4.005	5.584
Afvalverwerking Diftar	63,59	2.736	1.135	472	1.128	-
Afvalverwerking zonder Diftar	89,84	2.222	-	-	-	2.222
Aan Waardlanden te betalen (Diftar)	289,33	12.448	5.166	2.148	5.133	
Aan Waardlanden te betalen (zonder Diftar)	315,59	7.806				7.806
Totaal door Waardlanden te ontvangen		20.254	5.166	2.148	5.133	7.806

Bijdragen Afvalinzameling <i>Vershil in % t.o.v. 2023</i>	Tarief	Gorinchem	Hardinxveld-Giessendam	Molenlanden	Vijfheerenlanden
		met Diftar	met Diftar	met Diftar	zonder Diftar
Aansluitingen		-1,0%	0,2%	1,3%	2,2%
Afvalinzameling	11,2%	10,1%	11,5%	12,6%	13,7%
Afvalverwerking Diftar	1,4%	0,4%	1,6%	2,7%	
Afvalverwerking zonder Diftar	4,0%				6,3%
Aan Waardlanden te betalen (Diftar)	8,9%	7,8%	9,2%	10,3%	
Aan Waardlanden te betalen (zonder Diftar)	9,1%				11,5%
Totaal door Waardlanden te ontvangen		7,8%	9,2%	10,3%	11,5%

4.3 Bevoorschotting (bijdragen) 2024 voor gemeenten

Voor de gemeenten betekent bovenstaande tariefstelling de volgende voorschot bijdragen voor afvalinzameling. Ook zijn de voorschot bijdragen voor de separate DVO's opgenomen zoals Waardlanden deze in de Begroting 2024 heeft verwerkt.

Bijdragen gemeenten TOTAAL <i>In euro's x 1.000</i>	Totaal	Gorinchem	Hardinxveld-Giessendam	Molenlanden	Vijfheerenlanden
		met Diftar	met Diftar	met Diftar	zonder Diftar
Totaal Afvalinzameling gemeenten	20.254	5.166	2.148	5.133	7.806
DVO's gemeenten					
Straatreiniging	795	466	53	112	165
Onkruidbestrijding	615	503	111		
Veegvuil/veegslib	118	82	11	5	20
Extra (prullenbakken)	370	370			
Extra (bijplaatsingen)	100	100			
Gladheidsbestrijding	284	284			
Graffiti	10	10			
CTA	72	1	14	13	44
Totaal DVO's gemeenten	2.364	1.817	189	130	229
Totaal aan Waardlanden te betalen	22.618	6.983	2.337	5.263	8.035

5 Programmabegroting

5.1 Begroting 2024 + meerjarenraming 2025 - 2027

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
<i>Lasten -, baten +, bedragen x 1.000 euro</i>						
LASTEN						
Verwerkingskosten	-5.866	-6.133	-6.485	-6.487	-6.487	-6.487
Overige uitvoeringskosten	-1.002	-785	-942	-942	-942	-942
Materieel	-2.839	-2.781	-3.044	-3.058	-3.093	-3.140
Containers	-1.331	-2.331	-2.012	-2.013	-2.029	-2.009
Overige DVO uitvoeringskosten	-441	-210	-531	-530	-530	-530
Projectkosten	-507	-415	-70	0	0	0
Personeel	-7.608	-8.175	-9.282	-9.456	-9.632	-9.814
Huisvesting	-1.267	-1.296	-1.789	-1.789	-1.789	-1.783
Bedrijfsvoering	-503	-839	-1.576	-1.466	-1.441	-1.417
Totaal lasten	-21.365	-22.966	-25.729	-25.740	-25.942	-26.122
BATEN						
Voorschotten	13.020	15.440	17.474	17.696	17.898	18.078
Opbrengsten/ voorschotten verwerking	6.983	5.466	5.797	5.796	5.796	5.796
Overige opbrengsten	539	635	829	620	620	620
Reinigingsbedrijf B.V.	1.469	1.426	1.629	1.628	1.628	1.628
Totaal baten	22.011	22.966	25.729	25.740	25.942	26.122
Saldo van baten en lasten	647	0	0	0	0	0
Mutaties reserves						
Toevoegingen						
Onttrekkingen						
Saldo van mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Begrotingsresultaat	647	0	0	0	0	0

Toelichting op de baten en lasten op categorie niveau

Algemeen

Om ons administratief voor te bereiden op de situatie per 2024 met Diftar is vorig jaar de boekhouding aangepast en werken we vanaf begrotingsjaar 2023 met een ander rekeningschema op basis van bovenstaande categorieën. Hieronder een toelichting. Tussen haakjes het verschil tussen de begroting 2024 en de begroting 2023.

Vanwege de hogere prijzen in de loop van 2022 door de hoge inflatie en schaarste is in de begroting 2024 rekening gehouden met een indexatie van gemiddeld 10% voor 2023 en 3% voor 2024. De begroting 2023 is opgesteld voorafgaand aan de forse stijging van de prijzen. Ook in 2023 wordt nog een verdere stijging van de prijzen verwacht.

LASTEN (- 2,8 mln. euro N)

Verwerkingskosten (352.000 euro N)

Dit zijn de kosten voor de afvalverwerking van de milieustraten, milieuparken, de huis-aan-huis inzameling en de overige verwerkingskosten (veegvuil -/slib, composteerbaar tuinafval, puinl). De verwerkingskosten zijn verwerkt conform de strategienota. Daarbij zijn de huidige of verwachte verwerkingstarieven gebruikt zoals deze op dit moment bekend zijn. Bij volledige invoering van Diftar zal er door beter scheiden een voordeel optreden op de verwerkingskosten. De gemeente Vijfheerenlanden heeft aangegeven (voorlopig) niet mee te doen met Diftar. Dit betekent dat er in de begroting 2024 met twee verwerkingstarieven wordt gerekend. Een verwerkingstarief met Diftar en een tarief zonder Diftar.

In het tarief zonder Diftar is het voordeel van de financiële prikkel bij de huis-aan-huis inzameling niet opgenomen. In dit tarief zit wel het voordeel op de milieustraten. Voor elke milieustraat gelden vanaf medio 2023 dezelfde regels en verwerkingstarieven voor de burgers. Voor de inwoners van de gemeente Vijfheerenlanden registreren we de hoeveelheden waarvoor betaald dient te worden. Deze kosten verrekenen wij rechtstreeks met de gemeente Vijfheerenlanden.

Op dit moment wordt er gekeken naar de wijze van heffen en de tariefstelling op de milieustraten. Voorzichtigheidshalve is er een bedrag van 150.000 euro opgenomen als extra inkomsten op de milieustraten.

Als gekeken wordt naar het verloop van de verwerkingskosten over de jaren 2022 (realisatie), 2023 (begroting) en 2024 (begroting), lijkt het een beeld op te leveren die niet in de lijn van verwachting is met betrekking tot de invoer van diftar. Er is immers geen kostendaling. De reden hiervoor komt voort uit sterk gestegen lasten en fors lagere baten vanuit de grondstoffen. Zo zijn de verwerkingskosten voor GFT (huis aan huis) al gestegen in 2023 ten opzichte van 2022 met € 350.000. De opbrengsten voor papier dalen ten opzichte van 2022 met € 630.000. De prijzen in de markt fluctueren sterk voor enkele grondstoffen waaronder papier. In de begroting wordt uitgegaan van de minimumprijzen.

Overige uitvoeringskosten (-157.000 euro N)

Hieronder vallen de kosten voor aftransport, kosten glaszameling, wisselen containers en kosten zoals: kerstbomen, asbestzakken, eten voor papierophalers, stickers voor op de mini's, vuilniszakken, handschoenen e.d. De kosten voor aftransport zijn ten opzichte van het jaar 2023 met € 130.000 gestegen.

Materieel (-263.000 euro N)

De kosten voor onderhoud, brandstof, schade, verzekering, belasting en rente en afschrijving van het materieel (wagenpark en gereedschap). De kosten van met name onderdelen en brandstof zijn fors gestegen. De vergelijking met het begrotingsjaar 2023 is niet reëel. De kostenstijging is niet verwerkt in deze begroting. Beter is het om de vergelijking te maken met de realisatie over het jaar 2022. Het verschil met het jaar 2022 bedraagt € 204.000 en komt voornamelijk voort uit de rentekosten die met € 42.000 stijgen, en de afschrijvingskosten die met € 88.000 stijgen.

Containers (319.000 euro V)

Dit zijn de kosten voor onderhoud, verzekering, en rente en afschrijving van het materieel. Hierin zijn de kapitaalslasten m.b.t. de strategienota opgenomen. Voor de nieuwe ondergrondse containers, die worden aangeschaft, is de afschrijvingstermijn aangepast van 20 jaar naar 15 jaar. De technische levensduur van deze containers blijkt korter te zijn als gevolg van de gebruikte materialen.

De structurele kosten van de passen en chipbeheer en de inningskosten zijn opgenomen onder de overige bedrijfsvoeringskosten in 2024. De algemene kosten voor huishoud- en wijkverzamelcontainers vertonen een daling ter grootte van € 281.000. Ook de afschrijvingskosten dalen met € 163.000. De rentelasten stijgen echter met € 125.000.

Overige DVO uitvoeringskosten (-321.000 euro N)

Deze kosten worden meegenomen in de afrekening van de diverse DVO's, zoals: inhuur externe partijen, wachtdienst gladheid, aankoop strooizout en inzet Avres prullenbakken. Deze kosten worden 1-op-1 afgerekend met de diverse gemeenten. Dit is niet direct zichtbaar bij de baten, de DVO uitvoeringsbaten zijn opgenomen bij de voorschotten.

Projectkosten (345.000 euro V)

Dit bevat uitgaven voor het project nieuw beleid bestaande uit kosten projectmanagement. De overige kosten van dit project zijn voornamelijk structureel van aard en zijn dan onder de daarvoor bestemde posten meegenomen. Denk hierbij onder andere aan toezichthouders en extra technische ondersteuning (Personeel), onderhoud en reparatie elektronica set ondergrondse containers (Containers). Voor het jaar 2024 wordt er alleen nog rekening gehouden met een post ad € 70.000 ten behoeve van projectmanagement.

Personeel (-1.107.000 euro N)

De kosten voor personeel stijgen fors als gevolg van de afgesloten CAO in 2023. Deze kostenstijging is nog niet volledig verwerkt in de begrotingsgegevens voor het jaar 2023. Dit volgt bij de nog in te dienen begrotingswijziging 2023. We gaan uit van een nieuwe loonstijging van 3% in 2024. In 2024 wordt voor het eerst volledig gewerkt volgens de strategienota uit 2021. Alle kosten voor personeel zijn nu verwerkt.

Wij gaan uit van een verdere verschuiving tussen de post inhuur derden en personeel in vaste dienst. In kalenderjaar 2022 was het percentage gedaald naar 11% als zijnde de verhouding inhuur versus vast gerealiseerd. Het streefpercentage staat op 10%. In de begroting 2024 bedraagt het percentage inhuur 3%. Door minder te leunen op inhuur drukken we de kosten en borgen we de continuïteit van onze dienstverlening in deze gespannen arbeidsmarkt.

Huisvesting (-493.000 euro N)

Hierin zijn inbegrepen de extra kosten voor Boezem 5 en de tijdelijke kantoor-unit in Gorinchem en de kosten voor de milieustraat in Groot-Ammers.

Daarnaast wordt in 2023 een put geplaatst in de werkplaats. In 2024 vindt een volledige kapitaalslast hierop plaats. De grootste afwijkingen bestaan uit:

- Afschrijvingen stijgt met € 91.000
- Rente stijgt met € 104.000
- Toevoeging aan de reserve grondwaardering €140.000
- Aanpassing dotatie aan de voorziening groot onderhoud € 60.000
- Onderhoud stijgt met € 30.000.

Bedrijfsvoering (-737.000 euro N)

Als gevolg van de hogere rentestand, en de aangetrokken financieringen met deze rente, is de gemiddelde rente gestegen tot 2,2%. De toename van de kosten de komende jaren heeft onder andere te maken met het opnemen van de structurele kosten van de passen -en chipbeheer en inningskosten onder deze post. Verder worden er eenmalige kosten gemaakt onder de post communicatie zoals kosten website en aanscherping huisstijl. Ook zijn de advieskosten verhoogd met € 70.000 op basis van de realisatie in voorgaande jaren. Het bestuur van Waardlanden geeft prioriteit aan versterking van de communicatie met inwoners.

De onderverdeling van het verloop van deze post op hoofdlijnen (ten opzichte van 2023) is als volgt:

- Afschrijvingen	€ 233.000 nadelig
- Rente	€ 35.000 nadelig
- Automatiseringskosten	€ 44.000 nadelig
- Communicatiekosten	€ 100.000 nadelig
- Beheer – en uitgave milieupassen	€ 228.000 nadelig
- Externe advieskosten	€ 70.000 nadelig

BATEN (2,8 mln. euro V)

Bijdragen (2,0 mln euro V)

De bijdragen voor de inzameling stijgen met € 1.7 miljoen. Dit vloeit voort uit de stijging van de kosten vanuit de bedrijfsvoering. Een groot gedeelte van deze stijging is toe te rekenen aan de stijging in de personeelslasten (vooral CAO 2023, zie eerder). Voor een onderverdeling van de kosten zie de afzonderlijke onderdelen bij de lasten. Ook de voorschotten voor de DVO's stijgen met € 369.000.

De voorschotbedragen voor de verwerking stijgen met € 331.000 als gevolg van hogere verwerkingslasten. Om een vergelijking te maken met de realisatie over het jaar 2022 is het belangrijk om de post ad € 1.7 miljoen hieruit te elimineren. Deze post moet nog worden terugbetaald aan de eigenaar gemeenten omdat de voorschotbijdrage te hoog was opgenomen.

Reinigingsbedrijf B.V. (200.000 euro V)

De inzameling van bedrijfsafval is sinds april 2022 verdergegaan in een samenwerking met Netwerk N.V. Reinigingsdienst Waardlanden voert nog steeds de inzamelactiviteiten namens de B.V. uit en krijgt daarvoor een vergoeding. De verwachte winst kan als structurele baat opgenomen worden. De inzet van Waardlanden is opgenomen in de lasten. De baten en lasten zijn conform de afspraken met Netwerk N.V. in de begroting verwerkt. De doorbelasting van de overheadkosten door Reinigingsdienst Waardlanden neemt toe naar mate de omzetverwachting van Reinigingsbedrijf B.V. toeneemt.

5.2 Overhead

Bij de start van de GR Waardlanden is een norm overheadpercentage bepaald. Dit percentage is later naar aanleiding van wijziging in de regelgeving aangepast naar 18,5%. Waardlanden heeft er inmiddels ook nieuwe taken bijgekregen die voorheen door de gemeenten werden uitgevoerd, zoals communicatie en handhaving. Dit heeft een stijging van de overheadkosten ten gevolge gehad waardoor het percentage gestegen is naar 25,4%. Zodra de veranderingen zijn doorgevoerd zal het bestuur een nieuwe norm vaststellen.

Overhead bedragen x 1.000 euro	Begroting 2024
Totale begrotingsomvang	25.729
Totaal kosten overhead	6.540
% aandeel overhead	25,4%

5.3 Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting wordt berekend op basis van de systematiek zoals overeengekomen in een vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst. De vennootschapsbelasting is voor Waardlanden niet materieel. Er wordt daarom geen stelpost opgenomen omdat het bedrag kleiner is dan 1.000 euro.

5.4 Onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien opgenomen ter grootte van 250.000 euro.

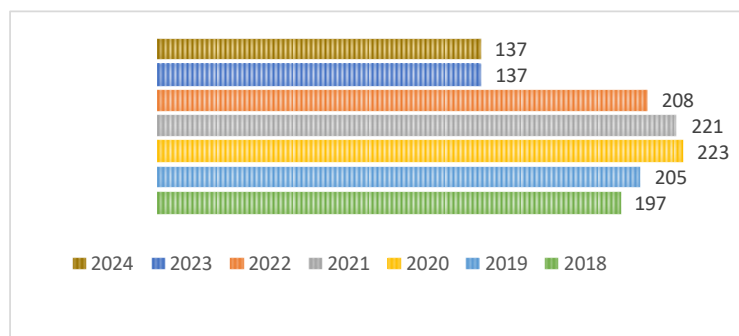
5.5 Beleidsindicator

De beleidsindicator voor Waardlanden als afvalinzamelaar betreft het aantal kilogrammen restafval per inwoner. Het streven hierbij is vooralsnog om te komen tot 100 kilogram per inwoner.

Jaar	Kg/ inw.
2024*	137,2
2023*	137,4
2022	208,2
2021	220,8
2020	223,3
2019	205,2
2018	196,6

* volgens begroting

** bij volledige invoering Diftar

Door middel van het inzetten van een nieuw afvalbeleid verwachten wij vanaf 2023 een daling van het aantal kilogrammen restafval per inwoner. Doordat de prijsprikkel in 2023 niet is ingevoerd, zal het aantal kilogrammen per inwoner in 2023 hoger zijn dan in de begroting opgenomen. De stijging in de jaren 2020 en 2021 rekenen wij toe aan de Coronacrisis doordat meer mensen hun huis en schuur gingen opruimen, nieuwe dingen kochten en thuis werkten. Dit was een landelijk beeld.

6 Paragrafen

6.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen van Waardlanden om niet-structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen.

Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen:

1. de weerstandscapaciteit: dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover Waardlanden beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken (= buffer voor onverwachte uitgaven);
2. het risicoprofiel: dit betreft alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

Bij Waardlanden kunnen bij de bepaling van de weerstandscapaciteit de volgende posten gebruikt worden:

1. De algemene reserve;
2. De reserve assurantie eigen risico;
3. De reserve grondwaardering;
4. De eventuele ruimte in de exploitatie.

De basis voor de opbouw, en vaststelling, van het gewenste weerstandsniveau vloeit voort uit een risico-inventarisatie door het management van Waardlanden. Bij de inventarisatie van de risico's moet er gekeken worden naar de risico's met betrekking tot personeel, exploitatie en wagenpark. Vanuit de totale inventarisatie wordt een keuze gemaakt of een risico te verzekeren is, of er een verzekering hiervoor is afgesloten en of deze qua dekking nog toereikend is. Als er voor een risico geen verzekering is dan wordt deze opgenomen in de opbouw voor het weerstandsvermogen. Ook kan er sprake zijn van risico's waarbij er géén financiële gevolgen uit voortvloeien, bijvoorbeeld als het gaat om budget neutrale activiteiten.

De risico-inventarisatie, of herijking daarvan, dient minimaal één's per 4 jaar te worden uitgevoerd om actualisatie van de risico's, en de financiële gevolgen daarvan, te borgen binnen de organisatie. De laatste inventarisatie is uitgevoerd in 2016, in 2023 zal er een herijking plaatsvinden gezien de wijzigingen als gevolg van fusiegemeenten, een herijking van het afvalbeleid, de bouw van een nieuwe milieustraat en de aankoop van onroerend goed.

De inschatting van deze mogelijke financiële mee- en tegenvallers zijn bij Waardlanden berekend in de risico-inventarisatie en analyse. De gewogen berekening van de benoemde risico's komt uit op een bedrag ter grootte van 1,1 mln. euro. Omdat het niet waarschijnlijk is dat alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen wordt hierop een waarschijnlijkheidscorrectie toegepast. Na deze waarschijnlijkheidscorrectie resteert een bedrag van 800.000 euro. Dat hebben we opgenomen als de benodigde weerstandscapaciteit voor de exploitatierisico's.

Het risico met betrekking tot de assurantie eigen risico is apart berekend en benoemd.

Weerstandsvermogen

Met betrekking tot de algemene reserve, de bestemmingsreserves assurantie eigen risico en grondwaardering en de post onvoorzien kan gesteld worden dat deze dienen als buffer om tegenvallers op te vangen.

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

De beschikbare weerstandscapaciteit van Waardlanden bedraagt voor 2024:

Ratio weerstandsvermogen <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2024
Reserves per 01/01/2024	1.920
Budget onvoorzien	250
(A) Beschikbare weerstandscapaciteit	2.170
Totaal risico's	1.103
Correctie kansberekening	-303
(B) Benodigde weerstandscapaciteit	800
Vrij beschikbare ruimte (alg.) reserve	-
Ratio (A / B)	1,97

De beschikbare weerstandscapaciteit uitgedrukt in een ratio van het benodigde weerstandsvermogen bedraagt 1,97. Dit is, gezien de onderstaande tabel, ruim voldoende maar de verwachting is dat dit meerjarig zal wijzigen.

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
> 2	Uitstekend
1,4 < X < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < X < 1,4	Voldoende
0,8 < X < 1,0	Matig
0,6 < X < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Kengetallen

De netto schuldquote en de solvabiliteit zullen zich als volgt ontwikkelen:

Jaar	Netto schuldquote	Solvabiliteit
2024	104%	1,7%
2025	97%	2,5%
2026	90%	3,2%
2027	82%	4,0%

Voortvloeiend uit het besluit om een reserve grondwaardering te vormen vanuit een, structurele, stelpost in de begroting, komen er gelden vrij om de schuldpositie af te bouwen. Ook zal deze methodiek leiden tot een versterking van de solvabiliteit omdat er sprake is van een structurele toevoeging aan de reserves. De resultante van deze methodiek is zichtbaar in enerzijds een verlaging van de netto schuldquote, en anderzijds in de versterking van de solvabiliteit.

Het kengetal inhuur derden wordt berekend door lasten van de inhuur te delen door de totale salarislasten.

Jaar	Inhuur derden
2024	3%
2025	3%
2026	2%
2027	2%

6.2 Kapitaalgoederen

Beleidskader

Waardlanden heeft als beleid om zo veel mogelijk de kapitaalgoederen in eigen beheer te verkrijgen. De grond en gebouwen worden in dit verband als kapitaalgoederen opgenomen. Als kapitaalgoederen voor Waardlanden zijn te beschouwen de grond en de accommodaties aan de Boezem 3 en de Boezem 5 te Gorinchem, en een nieuwgebouwde milieustraat in Groot-Ammers.

Financiële consequenties

Vanuit de visie om de financieringspositie zo laag mogelijk te houden bouwen we stapsgewijs een reserve grondwaardering op die de omvang van de investeringen in grond afdekt. De reden om dit op te bouwen is gelegen in de liquiditeitspositie. Omdat er op grond niet wordt afgeschreven, maar er wel een financiering tegenover staat, zou er sprake zijn van een continu doorlopende financieringspositie. Door het vormen van een reserve grondwaardering is er uiteindelijk sprake van een financiering vanuit het eigen vermogen. De afschrijvingen op de gebouwen zijn verdisconteerd in de lopende en toekomstige exploitaties.

Vertaling financiële consequenties in de begroting

Het meerjaren onderhoudsplan is de grondslag voor de berekening van de voorziening groot onderhoud. Op grond van dit plan zal er jaarlijks sprake zijn van een dotatie aan de voorziening groot onderhoud ten laste van de exploitatie. Gestreefd wordt naar een 2-jaarlijkse update van het onderhoudsplan. In 2023 is er, gezien de uitbreiding met de milieustraat in Groot-Ammers, een update uitgevoerd op het meerjaren onderhoudsplan.

6.3 Financiering

De beleidskaders ten aanzien van financiering zijn vastgelegd in het financieringsstatuut. Nog in 2023 zal een herijkt financieringsstatuut worden voorgelegd aan het bestuur.

Risicobeheersing

Renterisico's worden vanuit de wettelijke kaders voor de korte en lange termijn bezien. Het beleid bij Waardlanden is echter om de financieringslooptijd van de activa gelijk te houden aan de afschrijvingstermijnen. Zodoende loopt Waardlanden géén renterisico's ten aanzien van herfinancieringen.

Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de wetgeving een norm gesteld voor het maximumbedrag waarop een gemeenschappelijke regeling haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt volgens de vigerende wetgeving 8,2% van het begrotingstotaal voor bestemming en wordt jaarlijks door het Rijk vastgesteld. Voor 2024 wordt de kasgeldlimiet als volgt bepaald:

Kasgeldlimiet <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2024
Begrotingstotaal	25.729
Uitgangspunt percentage	8,2%
Kasgeldlimiet (afgerond)	2.110
Verwachte situatie 2024 (gemiddeld)	
Opgenomen gelden < 1 jaar	1.807
Kasgeldlimiet	2.110
Ruimte	303

Waardlanden beschikt over de volgende rekening-courantfaciliteiten:

Bank Nederlandse Gemeenten: 1.500.000 euro

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

Waardlanden loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de wetgeving de renterisiconorm geformuleerd. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één jaar te voorkomen.

Volgens voorschrift wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl het renterisico alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Renterisico's <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Renteherzieningen schuld (o/g)	0	0	0	0
Aflossingen schuld (o/g)	2.737	2.762	2.557	2.597
Renterisico	2.737	2.762	2.557	2.597
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	25.729			
Percentage cf. FIDO	20%			
Renterisiconorm	5.146			
Toetsing renterisico aan norm				
Renterisico	2.737			
Renterisiconorm	5.146			
Onderschrijding	-2.409			

De norm is echter niet van toepassing bij Waardlanden omdat er géén sprake is van herfinancieringen anders dan bij vervangingsinvesteringen waarbij de lopende financiering al geheel afgelost is.

Financieringspositie

Waardlanden kan alleen een renterisico lopen als er sprake is van herfinanciering. Alle financieringen die worden aangetrokken hebben echter een vaste looptijd en rentepercentage over de gehele looptijd. Een renterisico is daarom niet van toepassing voor Waardlanden.

Interne rente

Voor interne doorberekening van rentekosten over de investeringen past Waardlanden in zijn begroting een percentage van 2,2% toe.

Kasbeheer

Het betalingsverkeer loopt voornamelijk via de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten). Het verrichten van feitelijke betalingen wordt verzorgd door de financiële administratie van de afdeling Informatie Management. De uitwerking van het schatkistbankieren wordt verzorgd door de betrokken bank door middel van het automatisch afkomen van het saldo per dag.

Informatievoorziening

Door middel van tussentijdse rapportages wordt het bestuur over de voortgang gerapporteerd en met de jaarrekening wordt achteraf aan het bestuur verantwoording afgelegd.

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Renteschema <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2024
Externe rentelasten over korte en lange financiering	655
Externe rentebaten	0
Saldo rentelasten en rentebaten:	655
Rentelasten grondexploitatie	0
Rentelasten projectfinanciering	0
Toe te rekenen externe rente	655
Rente over eigen vermogen *	0
Rente over voorzieningen *	0
Totaal geraamde toe te rekenen externe rente	655
Toegerekende rente (renteomslag 2,2%)	653
Verwacht renteresultaat	-2
<i>* Deze systematiek wordt niet door Waardlanden toegepast.</i>	

EMU-saldo

Het EMU-saldo, zoals berekend volgens de methodiek van het CBS, bedraagt:

EMU-saldo <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Exploitatiesaldo	-	-	-
Afschrijvingen	1.496	2.709	2.743
Dotatie voorzieningen	171	171	171
Investeringen	-4.439	-1.496	-1.184
Ten laste gebracht van voorzieningen	-198	-104	-86
EMU-saldo	-2.969	1.280	1.645

Het EMU-saldo geeft de feitelijke kasstroom in het vermelde jaar weer.

6.4 Bedrijfsvoering: De schijf van Vijf

In de begroting voor 2024 staat de afronding van de strategienota centraal. We bekijken eerst de voorstellen uit de Schijf van Vijf.

Het werken aan cultuurverandering

Doorzetten afvalvrije scholen

In 2023 heeft het project Afvalvrije scholen een nieuwe impuls gekregen. Met scholen zijn contracten opgesteld, waarin Waardlanden dienstverlening aanbiedt. Scholen verrichten educatieve activiteiten. In veel gevallen is aandacht voor duurzaamheid al een belangrijk onderwerp op school. Waardlanden biedt lesmaterialen en gastlessen aan. Scholen kunnen vanaf 2023 ook een bezoek brengen aan de educatieruimte van het Ecopark in Groot-Ammers. Het project vraagt geen extra bijdrage voor 2024.

Communicatie over duurzaam leven (incl. afvalscheiden) doorzetten

In 2022 is een nieuw bestuur aangetreden. De uitvoering van de strategienota wordt doorgezet. Wel zal er extra ingezet worden op alle vormen van communicatie. Inwoners moeten duidelijk weten wat er van hen wordt verwacht. En vooral ook waarom. Daarbij geldt ook dat de kracht zit in de herhaling. Het communicatiebudget wordt hierdoor opgehoogd met € 75.000.

Het geven van een handelingsperspectieven

Ontwikkeling milieustraten Vijfheerenlanden (Vianen en Leerdam)

In de strategienota staat beschreven dat Waardlanden de ontwikkeling van de circulaire economie stimuleert door een circulair netwerk te realiseren. De milieustraten zijn belangrijke onderdelen binnen dit circulaire netwerk. Doorontwikkeling van de milieustraten is van groot belang. Voor het uitvoeren van haalbaarheidsstudies voor de ontwikkeling van de milieustraten is budget in de strategienota gereserveerd en zijn subsidies ontvangen.

Stimuleren van ketensamenwerking

Ontwikkeling milieustraat Gorinchem

Het is voor de bewustwording van de inwoners van belang om de milieustraat die het drukst bezocht wordt, Gorinchem, te verbinden met de naastgelegen kringloopwinkel. Op die manier kunnen we waardevolle goederen aannemen voordat ze op de milieustraat worden gedeponed én kunnen we mensen de waarde van deze goederen laten inzien.

Het is de ambitie richting 2030 van de milieustraat Gorinchem een volwaardig circulair ambachtscentrum te maken. Ter overbrugging van deze periode is er een aanpassing nodig van het terrein en de milieustraat en hiervoor zal in 2023 een bestuursvoorstel worden opgesteld.

Circulair produceren

Organiseren van een demontagehal met partners

Om circulair te produceren zullen we beter in staat moeten zijn om samengestelde producten te ontleden tot monostromen. Deze monostromen, als hout, schuimrubber, harde plastics zijn recyclebaar. Samengestelde producten zijn dat niet.

In Nederland komen steeds meer plaatsen waar samengestelde producten worden gedemonteerd. In bijna alle gevallen gaat het om een samenwerking tussen de lokale inzamelorganisatie, het lokale werkbedrijf en kringloopbedrijven. In ons geval dus Waardlanden, Avres en de kringloopwinkels. Maar ook een samenwerking met zorgorganisaties is heel passend. Verkennende gesprekken zijn gevoerd. Doordat de besparing op het hergebruik van materialen meestal onvoldoende is om de huisvestings- en personeelslasten te dragen is vaak een bijdrage van gemeenten noodzakelijk. In 2023 zullen we beginnen met het verkennen van de mogelijkheden.

Meer inzet op duurzaam verwerken van afvalstromen (o.a. UPV)

De kern van een UPV (Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid) is dat de fabrikant van een product verantwoordelijk is voor de gehele levensduur van dat product. De producent wordt ook financieel, operationeel en/of financieel verantwoordelijk gesteld. Dus ook als het product afval is geworden. Het moet ertoe leiden dat de kosten aan het einde van de levensduur van producten worden meegenomen in de prijs ervan. Een fundamentele verschuiving waar we nog niet allemaal goed en duidelijk zicht op hebben.

Voor een groeiend aantal huishoudelijke afvalstromen geldt inmiddels een systeem van UPV. In de afgelopen jaren hebben we gemerkt dat bij de introductie van een UPV-systeem gemeenten en publieke uitvoeringsorganisaties niet op voorhand bij de invulling van de UPV en een passend innamesysteem betrokken worden waardoor de UPV niet automatisch leidt tot een optimaal systeem waarbij de maatschappelijke en publieke belangen als vanzelf zijn geborgd.

In 2024 zal er meer duidelijkheid zijn over de UPV voor Luiers. Wij volgen deze ontwikkeling op de voet, omdat de landelijke verwerkingscapaciteit en afzetmarkt voor de herwonnen materialen nog flink tekortschieten.

De eigen organisatie

Gebruik meest duurzame brandstof

Vanaf 1 februari 2023 rijden alle dieselveertuigen van Waardlanden op HVO100. HVO100 is een duurzame schonere dieselvariant die is gemaakt van afgewerkt plantaardig en dierlijk restafval, zoals oliën en vetten. De brandstof zorgt voor minder CO₂-uitstoot en een betere luchtkwaliteit. Ook is deze beter voor de motoren van de wagens.

HVO100 is de schoonste brandstof die op dit moment in dieselmotoren kan worden gebruikt. Met HVO100 tanken scheelt tot 90% CO₂-uitstoot in vergelijking met gewone diesel. De brandstof heeft een zeer lage uitstoot van gassen, zoals fijnstof, koolwaterstof, stikstofoxiden en zwaveloxiden. De overgang op deze nieuwe brandstof is een mooie stap in de verduurzaming van het wagenpark van Waardlanden en daarmee de afval- en grondstoffeninzameling in zijn geheel. Doordat de wagens de lokale luchtkwaliteit minder vervuilen tijdens de werkzaamheden. Ook is de brandstof beter voor de motor, want filters en injectoren blijven langer schoon. En er waren geen aanpassingen nodig aan de bestaande dieselmotoren. HVO100 is direct te gebruiken in alle dieselveertuigen.

Electrische voertuigen en gereedschappen, indien mogelijk

Waardlanden heeft de voorkeur voor duurzame voertuigen en gereedschappen. Vrijwel alle nieuwe voertuigen zijn daarom elektrisch. Een voorbeeld daarvan zijn de nieuwe pick-ups voor het team Toezicht & Handhaving. Helaas is dat voor vuilniswagens nog niet haalbaar. Waardlanden zal actief de mogelijkheden voor elektrische en waterstofvoertuigen volgen.

Circulaire bedrijfsvoering op kantoor

De medewerkers van Waardlanden zijn meestal in de eigen regio woonachtig. In hun privé- en werksituatie maken ze de cultuurverandering van omgaan met afval- en grondstoffen net zo mee als hun buurtgenoten. Dat betekent dat er ook op kantoor veel automatiseren en tradities een verandering moeten ondergaan. Daar zetten we op in.

Daarnaast kiezen we steeds voor duurzaamheid als belangrijk criterium in ons aanbestedingsbeleid. De aanbesteding van brandstof was hier een mooi voorbeeld van.

6.5 Bedrijfsvoering

Informatievoorziening

Bij het vaststellen van de strategienota in 2021 is omschreven dat de kerntaak van de afdeling Informatiemanagement 'het genereren van sturingsinformatie op basis van beheerssystemen' is. Doordat de invoering diftar met een jaar is uitgesteld tot 1 januari 2024, zijn er diverse projecten doorgeschoven. In het jaar 2023 worden noodzakelijke applicaties aan onze systemen toegevoegd om klaar te zijn voor de nieuwe manier van afvalinzameling. Zo moet er een app voor urenregistratie komen, een registratiesysteem voor containermanagement, een registratiesysteem voor handhaving en worden de nodige aanpassingen gedaan bij het KCC om de dienstverlening aan klanten te

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

waarborgen. In verband met de toename van de betaalstromen is het ook noodzakelijk dat we onze bankverwerking gaan automatiseren. Daarnaast is het een belangrijke taak voor de afdeling om uit alle nieuwe data-informatie te genereren om als bestuur en management op te kunnen sturen. De meeste veranderingen, die in 2023 in gang gezet worden, hebben een langere doorlooptijd. Het jaar 2024 zal in het teken staan van optimalisatie van al deze nieuwe applicaties en willen we investeren in betere rapportages en dashboards.

Personeel en Organisatie

Waardlanden is sinds 2022 uitgegroeid tot een organisatie met ruim 100 medewerkers. Deze groei is een gevolg van de nieuwe taken vanuit de strategienota (o.a. diftar, handhaving) en de aanbeveling van het onderzoeksbureau KplusV om minder primaire taken uit te besteden (o.a. HRM, communicatie). In het derde kwartaal van 2023 laat het bestuur een tussentijdse evaluatie uitvoeren door KplusV, om vast te stellen of Waardlanden op de goede weg is. Wellicht verdient het plan tussentijdse bijstelling. Met de aanbevelingen gaan we dan in 2024 aan de slag. Ook de nieuwe werktijdenregeling wordt geëvalueerd. Er is een uitbreiding geweest van het aantal chauffeurs om het grote aantal overwerkuren terug te dringen. Door de krappe arbeidsmarkt en de inwerkperiode zijn de effecten van de nieuwe werktijdenregeling enigszins vertraagd zichtbaar. Medewerkers kunnen door de nieuwe werktijdenregeling flexibeler werken en zo een betere werk-privé balans te krijgen. Dit is bij de werving van nieuwe medewerkers een pluspunt gebleken. In 2024 zullen de effecten van de nieuwe regeling meer zichtbaar worden.

Het nieuwe afvalbeleid heeft gevolgen voor de medewerkers. De gehele sector heeft te maken met veranderingen. Nieuwe functies ontstaan, bestaande functies veranderen. Er worden andere competenties gevraagd, zoals goede communicatieve vaardigheden en probleemoplossend vermogen. Een goed opleidings- en ontwikkelingsbeleid is daarom van groot belang voor Waardlanden. Gerichte training is opgestart in 2023 om medewerkers te ondersteunen bij de veranderingen, zoals bijvoorbeeld de training Omgaan met Agressie en Geweld. Dit wordt doorgezet en uitgebouwd in 2024. Het opleidingsbudget is taakstellend neergezet en dus niet verhoogd.

De gemiddelde leeftijd van de medewerkers bij Waardlanden is relatief hoog en het verloop is laag. Daarbij zijn de buitendienstfuncties fysiek zwaar. In het opleidingsbeleid wordt aandacht gegeven aan (om)scholing van medewerkers, om in de toekomst inzetbaar te blijven. Hiervoor is in 2021 een Vitaliteitsprogramma vastgesteld. De uitvoering daarvan loopt nog door. Zo wordt, in vervolg op de vitaliteitsdagen, in 2024 een Periodiek medisch onderzoek (PMO) aangeboden, dat meer gericht is op specifieke gezondheidsrisico's per functie. Door bijzondere omstandigheden en corona lag het verzuim de laatste twee jaar hoger dan normaal. In 2023 is het percentage weer gaan dalen.

In 2023 is er extra aandacht gekomen voor veiligheid op de werkvloer. In veel beroepen is een extra groot risico op lichamelijk letsel. Via extra aandacht voor KAM en RI&E willen we bewustwording stimuleren en naleving van regels bevorderen.

Het afnemen van het MTO blijft een vast onderdeel van het personeelsbeleid om ook op die manier een vinger aan de pols te houden. Het MTO is een goede manier om onderwerpen bespreekbaar te maken.

6.6 Verbonden partijen

Beleidsvisie

Waardlanden heeft als beleid dat een verbonden partij dienstig dient te zijn aan de doelstellingen van Waardlanden.

Verbonden partijen

Waardlanden kent als verbonden partij Waardlanden Reinigingsbedrijf BV.

Omschrijving belang

Waardlanden is voor 100% aandeelhouder in Waardlanden Reinigingsbedrijf BV.

Belang aan het begin en einde jaar

Er is sprake van een 100% belang aan het begin en einde van het jaar.

Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde jaar

Het eigen vermogen is door de Algemene Vergadering van aandeelhouders op 150.000 euro begrensd. Het meerdere wordt door middel van dividend uitgekeerd. Waardlanden houdt in 2024 in de begroting rekening met een dividendbate van € 100.000 vanuit de resultaatbestemming 2023.

Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar (mutatie eigen vermogen)

De verwachte omvang van het financiële resultaat 2024 van Waardlanden Reinigingsbedrijf B.V. bedraagt 125.000 euro (na vennootschapsbelasting).

Risico's

Met uitzondering van de volstortplicht van de aandelen loopt Waardlanden géén risico's.

7 Financiële begroting

7.1 Uitgangspunten

Bij de totstandkoming van de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Algemeen

- De bepalingen voor het bestemmen van de tekorten en overschotten zijn vastgelegd in de financiële beheerverordening van de gemeenschappelijke regeling Reinigingsdienst Waardlanden;
- De begrotingscijfers zijn waar nodig bijgesteld op basis van de realisatiecijfers 2022;
- De financiële effecten van de strategienota zijn verwerkt;
- De laatst ontvangen begrotingscirculaire van de provincie Zuid-Holland;
- De meerjarenraming 2025-2027 is opgesteld op basis van constante prijzen (geen inflatie, wel een cao-stijging en een jaarlijkse autonome groei van de ingezamelde grondstoffen);
- De kapitaallasten zijn op basis van het investeringsprogramma meerjarig doorgerekend waarbij de afschrijvingstermijn voor toekomstige ondergrondse containers op 15 jaar is gezet i.p.v. 20 jaar.

Personele capaciteit en samenhangende uitgaven

- Vacatures zijn meegenomen op basis van schaalmaximum.

Afschrijvingen

- Afschrijving van kapitaalgoederen vindt plaats op basis van de financiële beheerverordening van de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Reinigingsdienst Waardlanden en zijn, voor zover mogelijk, opgenomen in de toelichting op de cijfers in de jaarrekening;
- De afschrijvingen zijn berekend op basis van het aanwezige materiaal en het investeringsprogramma 2025-2027.

Rente

- Er wordt een interne rekenrente van 2,2% gehanteerd voor de in gebruik zijnde activa.

Onderhoud

- Zie paragraaf kapitaalgoederen.

Bijdrage gemeenten

- Het aantal door de gemeenten opgegeven huisaansluitingen voor het hele gebied is 67.757. Op basis van dit aantal betaalt iedere gemeente haar relatieve aandeel;

7.2 Incidentele baten en lasten

De commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat in de begroting een overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen moet worden. Dit komt de transparantie van de begroting ten goede.

Het verschil tussen incidenteel en structureel is niet altijd even scherp te trekken. Structurele baten en lasten zijn in elk geval die baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting zijn opgenomen. Als de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten is er sprake van materieel begrotingsevenwicht. Het gaat dus om eenmalige zaken.

Enkele voorbeelden van baten en lasten die als incidenteel aangemerkt kunnen worden;

- Bijzondere baten als gevolg van verkoop eigendommen;
- Ontvangen subsidies;
- Overige 'forse' eenmalige uitgaven/baten.

De bovenstaande, als incidenteel aan te merken, baten en lasten zijn voor Waardlanden niet te voorspellen, daarom ook niet structureel te begroten.

7.3 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Waardlanden beschikt over een reserve grondwaardering. Deze reserve wordt jaarlijks opgehoogd met een bedrag gelijk aan de aflossingen op de leningen die zijn afgesloten op de aangekochte gronden. De toevoeging ná resultaatbestemming bedraagt 140.000 euro.

7.4 Investeringsprogramma

Investeringsprogramma 2023-2026 <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2024		MJR 2025		MJR 2026		MJR 2027	
	uitbreiding	vervanging	uitbreiding	vervanging	uitbreiding	vervanging	uitbreiding	vervanging
Huisvesting								
Inventaris								
ICT/ Software								
Voertuigen	50	1.041		779		1.014		575
Materieel		405		405		405		405
Milieustraten								
Begrotingsresultaat	50	1.446	0	1.184	0	1.419	0	980

Het investeringsprogramma geeft de beoogde (vervangings)investeringen weer op hoofdlijnen. Waardlanden is zeer terughoudend met het investeren in nieuwe apparatuur en in het afstoten van bedrijfsmiddelen. Als een bedrijfsmiddel nog een technisch acceptabele staat heeft, waardoor er positieve kasstromen kunnen worden gegenereerd, wordt deze, ondanks dat er geheel op afgeschreven is, niet afgestoten ten gunste van een nieuwe investering, maar wordt een nieuwe investering opgeschoven naar de toekomst. Ook wordt er intensief gekeken naar jong gebruikte activa van derden. Dit levert een aanmerkelijk lagere investeringslast op voor Waardlanden. De gevolgde systematiek heeft wel als consequentie dat afschrijvingstermijnen bij investeringen kunnen afwijken van de vastgestelde normen.

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027
Bijlage 1 Balans

Balans actief zijde						
<i>Bedragen x 1.000 euro</i>	Realisatie		Geprognosticeerde balans			
Vaste activa	31-12-2022	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27
Financiële vaste activa						
Deelnemingen	1	1	1	1	1	1
Materiële vaste activa						
Gebouwen	5.126	5.014	4.670	4.326	3.982	3.638
Grond en terreinen	4.717	4.759	4.745	4.731	4.717	4.703
Vervoermiddelen	3.093	4.366	4.674	4.683	4.896	4.633
Vervoermiddelen in ontwikkeling	277	-	-	-	-	-
Machines, apparaten en installaties	7.721	13.295	12.469	11.628	10.768	9.909
Machines, apparaten en installaties in ontwikkelin	5.519	-	-	-	-	-
Overige materiële vaste activa	174	1.922	1.543	1.170	813	474
Overige materiële vaste activa in ontwikkeling	31	-	-	-	-	-
Subtotaal	26.658	29.356	28.101	26.538	25.177	23.358
Totaal vaste activa	26.659	29.357	28.102	26.539	25.178	23.359
Vlottende activa						
Vorraden	55	55	55	55	55	55
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Openbare lichamen	50	100	100	100	100	100
Schatkistbankieren	1.855	800	800	800	800	800
Overige vorderingen	1.179	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Subtotaal	3.083	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900
Liquide middelen						
Bank- en giroaldi	17					
Kassaldi	4	1	1	1	1	1
Subtotaal kas-, bank- en giroaldi	21	1	1	1	1	1
Overlopende activa						
Transitoria	1.251	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Omzetbelasting	490					
Subtotaal	1.741	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal vlottende activa	4.901	3.956	3.956	3.956	3.956	3.956
Totaal activa	31.560	33.313	32.058	30.495	29.134	27.315

Balans passief zijde						
<i>Bedragen x 1.000 euro</i>	Realisatie		Geprognosticeerde balans			
Vaste passiva	31-dec-22	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27
Eigen vermogen						
Algemene reserve						
Waardlanden	244	-367	-367	-367	-367	-367
Bestemmingsreserve						
Bestemmingsreserve nieuw beleid	25					
Reserve eigen risico verzekering	250	250	250	250	250	250
Reserve grondwaardering	754	895	1.035	1.186	1.338	1.489
Reserve Diftar		1.143	0			
Resultaat Waardlanden 2022	647					
Subtotaal	1.920	1.920	917	1.069	1.220	1.372
Voorzieningen						
Voorziening groot onderhoud	436	409	476	561	584	546
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	20.797	28.994	27.757	26.196	25.039	23.443
Totaal vaste passiva	23.153	31.323	29.151	27.826	26.843	25.360
Flottende passiva						
Netto flottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Overige schulden	4.105	690	1.607	1.369	991	655
BNG kasgeldlening	2.000	-	-	-	-	-
Bank- en giroaldi	995	200	200	200	200	200
Subtotaal	7.098	890	1.807	1.569	1.191	855
Overlopende passiva						
Transitoria	1.309	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Totaal flottende passiva	8.407	1.990	2.907	2.669	2.291	1.955
Totaal passiva	31.560	33.313	32.058	30.495	29.134	27.315

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Bijlage 2 Overzicht reserves

Reserve <i>(bedragen x 1.000 euro)</i>	Saldo ultimo 2022	Toevoeging onttrekking 2023	Saldo ultimo 2023	Toevoeging onttrekking 2024	Saldo ultimo 2024
Algemene reserve	244	-611	-367	0	-367
Reserve grondwaardering	754	140	895	140	1.035
Reserve Diftar	0	1.143	1.143	-1.143	0
Reserve nieuw beleid	25	-25	0	0	0
Reserve assurantie ER	250	0	250	0	250
Totaal reserve	1.274	647	1.920	-1.003	917

Reserve <i>(bedragen x 1.000 euro)</i>	Toevoeging onttrekking 2025	Saldo ultimo 2025	Toevoeging onttrekking 2026	Saldo ultimo 2026	Toevoeging onttrekking 2027	Saldo ultimo 2027
Algemene reserve	0	-367	0	-367	0	-367
Reserve grondwaardering	151	1.186	151	1.338	151	1.489
Reserve assurantie ER	0	250	0	250	0	250
Totaal reserve	151	1.069	151	1.220	151	1.372

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Bijlage 3 Overzicht leningen

Naam geldgever Datum besluit. Nr. Goedkeuring	Oorspronkelijk bedrag	Jaar laatste aflossing	Rente percentage	Restant geldlening begin 2024	Aflossing 2024	Rente geldlening 2024	Restant geldlening begin 2025	Aflossing 2025	Rente geldlening 2025	Restant geldlening begin 2026	Aflossing 2026	Rente geldlening 2026	Restant geldlening begin 2027	Aflossing 2027	Rente geldlening 2027
	(in euro's)			(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)	(in euro's)
B.N.G. (*6) 9 december 2013 leningnr. 40.108642	893.840	2033	3,260%	446.920	44.692	13.841	402.228	44.692	12.384	357.536	44.692	10.927	312.844	44.692	9.470
B.N.G. (*7) 9 december 2013 leningnr. 40.108640	2.925.105	2053	3,850%	2.193.828	73.128	83.055	2.120.701	73.128	80.239	2.047.573	73.128	77.424	1.974.445	73.128	74.608
B.N.G. (*8) 9 december 2013 leningnr. 40.108631	1.962.405	2043	3,610%	1.308.272	65.414	46.048	1.242.858	65.414	43.686	1.177.445	65.414	41.325	1.112.031	65.414	38.964
B.N.G. (*9) 27 oktober 2014 leningnr. 40.109391	1.000.000	2034	1,830%	550.000	50.000	9.902	500.000	50.000	8.987	450.000	50.000	8.072	400.000	50.000	7.157
B.N.G. (*10) 12 februari 2015 leningnr. 40.109641	1.000.000	2035	1,250%	600.000	50.000	6.951	550.000	50.000	6.326	500.000	50.000	5.701	450.000	50.000	5.076
B.N.G. (*11) 9 februari 2015 leningnr. 40.109630	1.000.000	2035	1,400%	600.000	50.000	7.778	550.000	50.000	7.078	500.000	50.000	6.378	450.000	50.000	5.678
B.N.G. (*12) 21 augustus 2015 leningnr. 40.110065	1.000.000	2025	1,000%	200.000	100.000	1.647	100.000	100.000	647	-	-	-	-	-	-
B.N.G. (*13) 29 december 2015 leningnr. 40.110329	1.000.000	2025	1,000%	200.000	100.000	1.997	100.000	100.000	997	-	-	-	-	-	-
B.N.G. (*14) 14 juni 2016 leningnr. 40.110554	1.000.000	2036	1,050%	650.000	50.000	6.640	600.000	50.000	6.115	550.000	50.000	5.590	500.000	50.000	5.065
NWB Bank (*15) 15 juli 2016 leningnr. 1-29168	1.000.000	2024	0,177%	125.000	125.000	143	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B.N.G. (*16) 12 december 2016 leningnr. 40.110907	1.000.000	2036	1,300%	650.000	50.000	8.221	600.000	50.000	7.571	550.000	50.000	6.921	500.000	50.000	6.271
B.N.G. (*17) 29 december 2016 leningnr. 40.110994	1.000.000	2026	0,600%	300.000	100.000	1.800	200.000	100.000	1.200	100.000	100.000	600	-	-	-
NWB Bank (*18) 19 mei 2017 leningnr. 1-29446	1.000.000	2025	0,500%	250.000	125.000	759	125.000	125.000	134	-	-	-	-	-	-
B.N.G. (*19) 15 januari 2019 leningnr. 40.112.486	1.400.000	2059	1,700%	1.260.000	35.000	20.846	1.225.000	35.000	20.251	1.190.000	35.000	19.656	1.155.000	35.000	19.061
B.N.G. (*20) 15 januari 2019 leningnr. 40.112.487	700.000	2039	1,350%	560.000	35.000	7.105	525.000	35.000	6.632	490.000	35.000	6.160	455.000	35.000	5.687
B.N.G. (*21) 23 december 2019 leningnr. 40.113.412	2.000.000	2027	0,160%	1.000.000	250.000	1.592	750.000	250.000	1.192	500.000	250.000	792	250.000	250.000	392
B.N.G. (*22) 6 mei 2020 leningnr. 40.113.888	1.000.000	2030	0,350%	700.000	100.000	1.482	600.000	100.000	1.255	500.000	100.000	1.029	400.000	100.000	802
B.N.G. (*23) 8 mei 2020 leningnr. 40.113.889	2.000.000	2040	0,600%	1.700.000	100.000	9.813	1.600.000	100.000	9.213	1.500.000	100.000	8.613	1.400.000	100.000	8.013
B.N.G. (*24) 25 maart 2022 leningnr. 40.115.547	6.000.000	2037	1,550%	5.600.000	400.000	82.047	5.200.000	400.000	75.847	4.800.000	400.000	69.647	4.400.000	400.000	63.447
B.N.G. (*25) 26 januari 2023 leningnr. 40.116.231	2.500.000	2043	3,265%	2.500.000	125.000	77.884	2.375.000	125.000	73.803	2.250.000	125.000	69.721	2.125.000	125.000	65.640
B.N.G. (*26) 22 februari 2023 leningnr. 40.116.281	1.300.000	2053	3,410%	1.300.000	43.333	34.280	1.256.667	43.333	30.633	1.213.334	43.333	26.986	1.170.001	43.333	23.340
B.N.G. (*26) 22 februari 2023 leningnr. 40.116.282	1.400.000	2031	3,390%	1.400.000	175.000	42.384	1.225.000	175.000	36.452	1.050.000	175.000	30.519	875.000	175.000	24.587
Leningen 2023	4.900.000	2033	3,500%	4.900.000	490.000	162.925	4.410.000	490.000	145.775	3.920.000	490.000	128.625	3.430.000	490.000	111.475
Leningen 2024	1.500.000	2034	3,500%	-	-	26.250	1.500.000	150.000	49.875	1.350.000	150.000	44.625	1.200.000	150.000	39.375
Leningen 2025	1.200.000	2035	3,500%	-	-	-	-	-	21.000	1.200.000	120.000	39.900	1.080.000	120.000	35.700
Leningen 2026	1.400.000	2036	3,500%	-	-	-	-	-	-	-	-	24.500	1.400.000	140.000	46.550
Leningen 2027	1.000.000	2037	3,500%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17.500
TOTAAL	47.581.350			28.994.020	2.736.566	655.390	27.757.454	2.761.566	647.293	26.195.887	2.556.566	633.712	25.039.321	2.596.566	613.859

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Bijlage 4 Voorziening groot onderhoud

Recapitulatie (bedragen x 1.000 euro)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand 1 januari	369	436	409	476	561	584
Storting	106	171	171	171	171	171
Uitgaven	-40	-198	-104	-86	-149	-209
Stand 31 december	436	409	476	561	584	546

Bijlage 5 Overzicht van personele sterkte en loonkosten

Overzicht personele sterkte en personeelskosten	Begroting 2024	
	(in fte's)	(x 1.000 euro)
Directie/ staf	3,5	415
Informatiemanagement	11,3	970
Planvorming	6,9	645
Publiekszaken	17,0	1.095
Beheer Openbare Ruimte	12,0	685
Inzameling	35,7	2.205
Materieel	15,2	915
Milieustraten	21,2	1.335
Planning	5,9	540
Totaal	128,6	8.805

Uitgangspunten Begroting 2024:

- Aanwezige formatie inclusief vacatures per 1 februari 2023;
- Vacatures zijn meegenomen op het maximum van de functionele schaal;
- Feitelijke schaalbedragen volgens de bruto salarisbetaling over januari 2023;
- Voor 2024 rekening gehouden met een cao-salarisverhoging van 5,00 % en uitgaan van verwachte/normaal toe te kennen periodieke verhogingen;
- Rekening houden met 200 overuren buitendienst en 200 overuren werkplaats;
- Rekening houden met de nu bekende sociale premies;
- Rekening houden met jubileumgratificaties, wachtdiensten en reguliere toelagen.
- Begroting taakstellend gemaakt door een besparing te verwerken van € 150.000, zijnde 3 FTE's. Zowel de aanpassing in euro's als in fte's is niet in bovenstaande tabel verwerkt. De verdere invulling van de taakstelling vindt nog plaats.

De totale kosten voor personeel zijn hoger (9,3 mln. euro) dan het totaal in bovenstaande tabel ten gevolge van de extra kosten van inhuur en de kosten voor personeel & organisatie (o.a. arbo-dienstverlening, (wassen van) kleding, HR21, opleiding/ cursussen e.d.).

Bijlage 6 Taakvelden

Taakveld 0.4 Overhead

Overhead <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2024
Totale begrotingsomvang	25.729
Totaal kosten overhead	6.540
% aandeel overhead	25,4%

Taakveld 0.5 Treasury

Renteschema <i>bedragen x 1.000 euro</i>	Begroting 2024
Externe rentelasten over korte en lange financiering	655
Externe rentebaten	0
Saldo rentelasten en rentebaten:	655
Rentelasten grondexploitatie	0
Rentelasten projectfinanciering	0
Toe te rekenen externe rente	655
Rente over eigen vermogen *	0
Rente over voorzieningen *	0
Totaal geraamde toe te rekenen externe rente	655
Toegerekende rente (renteomslag 2,2%)	653
Verwacht renteresultaat	-2
<i>*Deze systematiek wordt niet door Waardlanden toegepast.</i>	

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Taakveld 7.3 Afval

Bijdragen gemeenten TOTAAL <i>In euro's x 1.000</i>	Totaal	Gorinchem	Hardinxveld-Giessendam	Molenlanden	Vijfheerenlanden
		met Diftar	met Diftar	met Diftar	zonder Diftar
Totaal Afvalinzameling gemeenten	20.254	5.166	2.148	5.133	7.806
DVO's gemeenten					
Straatreiniging	795	466	53	112	165
Onkruidbestrijding	615	503	111		
Veegvuil/veegslib	118	82	11	5	20
Extra (prullenbakken)	370	370			
Extra (bijplaatsingen)	100	100			
Gladheidsbestrijding	284	284			
Graffiti	10	10			
CTA	72	1	14	13	44
Totaal DVO's gemeenten	2.364	1.817	189	130	229
Totaal aan Waardlanden te betalen	22.618	6.983	2.337	5.263	8.035